

Terjedelmére kisregény: négy-öt nyomtatott ív, feszültségében novella a nemrég meghalt Bibó Lajos műve, a harmincas éveken játszódó elbeszélés, A Láp. Ezek a dráma és epika határán álló írások kínálkoznak a legalkalmasabban rövid-tévé-filmre: leíró részleteiket, környezetüket, atmoszférájukat szívesen megfogalmazza a kép, a situációt, a konfliktust, a közöttük viselkedő emberi jellemet pedig a szöveg és a színészi játék. Valóságos kis televíziós remekelések születhetnek az ilyen művekből — születtek is már — ha az író, az átdolgozó, esetleg a dramaturg megtalálja, s jól választja ki az epikus és a drámai szféra csomópontjait, képben, szövegben, helyzetben kifejezi az alapmű feszültségeit.

Nem tudni, A Láp esetében az író volt-e a hibás, vagy a tévé-változat megmunkálója, netán megmunkálói, hogy az elbeszélésből nem remeklés született, hanem szinte az ellenkezője. Nehezen vagy sehogysem összeáll a logikai és hangulati kapcsolások zavarták meg az alapjában erős drámai menetű történetet, egy Láp lecsapolására vállalkozó férfi harcát egyrészt a természeti erőkkal, másrészt azoknak az embereknek az értetlenségével, akikért

A LÁP

BIBÓ LAJOS ELBESZÉLÉSÉNEK TÉVÉ-VÁLTOZATA

a harcra vállalkozott. Az ő ütközéseinek iránya s a vele-körülötte-ellene-érte dolgozó földmunkások szándékainak erővonalai szinte pillanatról pillanatra változtak a filmen, mármár áttekinthetetlené, követhetetlené téve az egész drámai frontot, összekusálva az egyes figurák cselekvési célját s ezzel zavarba ejtve a nézőt; voltaképp kinek az oldalára is álljon, ha a figuráknak ennyire nincs úgyszólván semmilyen oldaluk? Ha egy tévéjátékban ennyire szeszélyesen változik a benne élők igaza, hovatovább a történet keveredik abba a gyanúba, hogy az igazat kifelejtették belőle. Azt az igazat, amely pedig az alapnovellában kétségtelenül kifejezésre jutott.

Hogy az elbeszélés nemcsak milyen tartalmi következetlenségekkel, végig gondolatlanul változott tévé-filmmé, hanem mennyire megmunkálatlanul is került képernyőre, arról a szöveggönyv egyes részei tesznek terhelő tanúvallomást. Azt a fajta „irodalmias” modort, ahogyan itt némely kubikos megfogalmazta a maga mondókáját, nem hogy beszélt szövegben nem lehet elviselni, de nyomtatásban is alig-alig. Legalább ezek a holt tekercek keltek volna életre, ha már a novella drámaisága élettelen maradt.

A rendező Szőnyi G. Sándor, az operatőr Mestyán Tibor segítségével a televízió-változat egy-egy részletében mégis tudott a hitelesen túl bizonyos feszült léghőrt is teremteni — munkájuk azonban nem tudta megmenteni az elveszejtett novella s a benne lappangó dráma egészét. A figurák illogikussá bomlott cselekvéseire egységes színészi alakítások sem épülhettek — a szándékok és a jellemek ingóványán több sikerrel Sinkovits Imre, Császár Angéla, Rajz János, Ambrus András, kevessebbel Koncz Gábor és Horváth Sándor lábalt át. A tévéjáték dramaturgja Semsei Jenő volt.

MÁTRAI-BETEGH
BÉLA